

Ændrede stednavne

Sproglighed

Farø, Ken Joensen

Published in:
Mål og mæle

Publication date:
2010

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Document license:
[Ikke-specificeret](#)

Citation for published version (APA):
Farø, K. J. (2010). Ændrede stednavne: Sproglighed. *Mål og mæle*, (1), 2-3.

Sprogligheder

Denne brevkasse handler om sprogligheder. Det er spørgsmål og problemer om sprog, men det er også fine detaljer i sproget som man bliver opmærksom på, og som man vil gøre andre bekendt med. Går I rundt og tænker på sprogligheder, så send et brev om dem til redaktionen. De vil svare på brevet hvis de kan. Ellers kender de nok nogen de kan sætte til det. Send brevet til:

Carsten Elbro
 Institut for Nordiske Studier
 og Sprogvidenskab,
 Københavns Universitet,
 Njalsgade 120,
 2300 København S
 E-mail: ce@hum.ku.dk

? Ændrede stednavne

Inden for de sidste 5-6 år er der i tv og aviser begyndt at dukke ændrede bynavne op. Jeg kan nævne *Beijing* i stedet for *Peking*, *Mumbai* i stedet for *Bombay*. Hvem har pludselig fundet ud af, at aviser og tv nu skal bruge disse navne? Det kan vel ikke være de pågældende landes regeringer, der har fremsat ønske om ændrede navne – de kender jo sikkert slet ikke de danske navne. Det mærkelige er, at vi ikke har ændret *Rom* til *Roma* eller *Venedig* til *Venezia*. Jeg er klar over, at der gennem historien er foregået ændringer af bynavne. Vi siger jo ikke mere *Genf*, *Mailand* og *Neapel* (tyske navne), men *Genève*, *Milano* og *Napoli*. Kunne I ikke være så venlige

at finde ud af historien bag mediernes ret pludselige indførelse af *Beijing* og *Mumbai*?

Jens Carstensen,
 Frederiksberg

! Vi bevæger os ind på det område, man i navneforskningen kalder *eksonymi*. Eksonymer er navne på steder, der bruges uden for (eks-) det sted, navnet betegner, og som har en anden form end den lokale, *endonymet* (*endo-*: 'inden for'). Italienerne omtaler fx München som *Monaco*, og vi selv Nippon som *Japan*.

Det er kun udvalgte navne, der i tidens løb har fået tilsvarende eksonymer, nemlig hvis de var relevante for de fremmedsprogede. Hvad der er relevant, afhænger ofte af størrelsen (jf. fx *Moscow* for *Москва*), andre gange er det beliggenheden, der gør, at selv relativt små lokaliteter har egne former i nabolandet – eller nærtstående lande (islændinge kalder fx trofast Odense for *Óðinsvé* og Roskilde *Hróarskelda*, som ligner de oprindelige danske former). Hvis navnet indeholder appellatiske elementer, gør det det nemmere for et eksonym at opstå og overleve, jf. fx *Engelsborg* (*Castello di Angelo* i Rom) og *Eiffeltårnet* (*Tour d'Eiffel*).

Det er en international tendens, at vi tilnærmer os de lokale udtaler og skrivemåder af relevante stednavne. På tysk er fx *Neu York* på retur, engelsktalende bruger i stigende grad

Koblentz for *Coblentz*, og faktisk er *Venezia* på dansk ved at æde sig ind på *Venedig*, hvis man skal dømme efter sprogbrugen på nettet, hvor *Venedig* kun er lidt mere brugt end *Venezia*, fx: "Billige fly til Venezia", "Fra Alperand til Venezia via Gardasøen". Stednavnestoffet er altså tilsyneladende ved at blive "af-eksonymiseret", ikke bare i dansk, idet der næppe er mange eksempler på, at nye eksonymer opstår som modvægt til de "tabte".

Der kan tænkes mindst tre grunde til, at eksonymer erstattes af endonymer:

- (1) Respekt eller politisk korrekthed, koblet med lokale bestræbelser
- (2) Globaliseringen
- (3) Påvirkning fra internationalt engelsk

Mumbai-eksemplet er en lidt anden problematik end *Beijing*, som er et kerneeksempel på af-eksonymisering: Erstatningen af *Bombay* med *Mumbai* er nemlig en simpel navneændring, som rent faktisk udgår fra landets regering, i lighed med de ældre eksempler *Siam* → *Thailand* og *Ceylon* → *Sri Lanka*. Her skal der gode grunde til at ignorere den officielle navnereform, som fandt sted i 1995.

En vis påvirkning udgår fra de lokale regeringer, som fx i tilfældet Kina og Elfenbenskysten, men selvfølgelig er det ikke en direkte påvirkning af journalister m.m., men derimod ofte noget, der foregår via internationale organer som FN. Samme FN har dog erkendt, at eksonymerne kan betragtes som en del af et sprogs kulturelle arv (i lighed med *Max Bjævermose*, *Peter Pedal* og *Georg*

Gearløs?), så det næppe er ønskværdigt at erstatte alle eksonymer med deres endonymer.

KF

? Retskrivningsprøve efter 9. klasse

Jeg har med interesse læst Anne-Mette Bjerrings indlæg og Carsten Elbros svar i *Mål og Mæle*, nr. 3, 2009. Jeg er meget begejstret for opgavetypen 'ret en tekst'. Formålet med denne opgavetype er, at elever skal kunne identificere fejl. Hvis elever ikke er i stand til at identificere fejl, så er det meget vanskeligt for disse elever at læse korrektur på egne produkter.

I Carsten Elbros svar står følgende hypotese: "Så man bliver dårligere til at stave svære ord ved at se dem fejlstavet". Jeg kan vanskeligt forestille mig, at man bliver en ringere staver ved at lære at rette fejl. (Forkortet af red.)

Venligste hilsener
 Anette Engholm
 Nærum

! Det er ikke nogen hypotese, at man bliver *dårligere* til at stave svære ord ved at se dem fejlstavet. Det er en veldokumenteret sammenhæng – se fx min bog *Forsøg med læsning* (2004, forsøg nr. 7) og Dixon & Kaminskas artikel "Is it misspelled or is it misspelled? The influence of fresh orthographic information on spelling", i tidsskriftet *Reading and Writing*, årgang 9 (1997), s. 483-498.

Måske kan vi mødes alligevel. For læg mærke til, at sammenhængen